

9.2 Duchovní cesta 2

Předchozí soubor: A Kluk str. 1 – 3; B Mladík str. 4 – 11; C Mladý dospělý muž str. 12 – 15

D Usedlý Pražák – str 1
E Stařec - str 13 (připravuji)

(D Usedlý Pražák ☉ 1972 - 2011)

V SNTL jsem se setkal s mnoha sympatickými a ušlechtilými lidmi, mnozí byli křesťané. Podnikový právník **JUDr. Josef Tuček** se zabýval i právní problematikou při vydavatelské činnosti naší církve, rád jsem tam se vídal s jednou radotínskou presbyterkou, v obchodě prodávala dcera smíchovského kazatele CB Karla Sity atd. V pracovním kolektivu jsem se tam cítil dobře, rozhodně mi ani na mysl nepřišlo, že bych třeba měl někdy svou víru skrývat. Služebních cest bylo jen velice málo a mezi nimi byly i jednodenní, takže jsem z pracovních důvodů Evinku neopouštěval. Jen jedna cesta trvala celý pracovní týden, a byla v době, kdy už jsme očekávali Jitunku – byla to více méně společenská návštěva obdobné instituce ve Varšavě. Bylo to v listopadu, nicméně teplota byla stále vyjádřena dvouciferným záporným číslem. Přesto jsem poznal nejen práci v redakci, nýbrž i Varšavu jako město, stále se ještě zotavující ze zničení na konci druhé světové války. Moji hostitelé se mnou navštívili i **Państwowe wydawnictwo naukowe** (obdoba naší Academie), kde mě obdarovali asi 10 knihami podle mého výběru, a ty mi domů poslali. Úžasně milé. Se zájmem jsem si prohlížel tamní noviny a velice mě zaujalo **Słowo Powszechne**, které bylo analogií naší Lidové demokracie, ale s mnohem širšími a hlubšími informacemi jak ze světa církevního (nejen katolického), tak ze světa politického. Když jsem po návratu zjistil, že je lze v Praze odbírat, a to snad dokonce za nižší cenu než za jakou se odbíral český tisk, s velkou chutí jsem si je objednal a odbíral až do r. 1989 – k tomu ukončení odběru se ještě vrátím. Když v roce 1978 byl kardinál Wojtyła zvolen papežem, vnímal jsem jako muže mně z tisku známého. A ze Słowa Powszechneho jsem věděl i o německé straně zelených, a vůbec o světovém problému životního prostředí. Velice mě zaujaly informace o latinskoamerické *teologii osvobození*; někdy v 80. letech jsem se tam dočetl zajímavou zprávu o knize brazilského dominikána Freie Betta o jeho návštěvě Kuby spojené s rozhovory s kubánskou hlavou státu Fidelem Castrem. A četl jsem tak na pokračování i asi dva zajímavé romány Jana Dobraczyńského.

V dubnu 1976 se nám narodila **Jitunka**. Uvažovali jsme, zda ji nechat pokřtít jako maličkou či křest odložit do doby, kdy by se rozhodla osobně. S Evi bychom spíše preferovali to druhé, avšak s ohledem na rodinu jsme ji nechali pokřtít jako batolátko, a u dalších dvou dcer jsme se to už neměnili.

Když Jitunka studovala na gymnáziu – to bylo už po r. 1989, velice ráda se účastnila výuky katolického náboženství (jiné se tam neučilo), nevynechávala ani některé poutě či společné výlety s návštěvou mše, s čímž souvisely i docela rozmanité postoje katolických duchovních k možnosti jejího přístupu k přijímání. Šlo nám o to, aby byla křesťankou, nicméně přece jen jsme si v duchu přáli, aby zůstala v prostoru reformačních církví. A tak nás potěšila, když nám jednou v Chotěboři vytkla, že jsme ji nechali pokřtít jako malou a tím připravili o skutečný prožitek křtu.

Ze [SNTL](#) jsem odešel k [dráze](#), kde jsem pracoval 27,5 roku. I tam se mi vedlo dobře, byť taková vnitřní úroveň, jaká byla v SNTL, u dráhy už nebyla. Podobně jako v SNTL jsem ani u dráhy nikdy svou víru neskrýval. Mezi spolupracovníky byli mnozí, kteří měli u komunistů nějaký šrám. Já jsem byl "kádrově čistý" (později jsem se dověděl, že jako křesťan jsem byl "imunní" vůči vyšším vedoucím místům, o něž bych ovšem stejně nestál).

Když jsme už oba bydlili v Praze, navštěvovali jsme různé bohoslužby. Hodně malé děti jsme do kostela nevodili, a tak jsme se v navštěvování bohoslužeb střídali. Uvědomili jsme si, že bohoslužby s bratrem farářem **Jiřím Lejdarem** nám příliš nesednou, a on tím, že býval při studiu kolegou Evinčina tatínka, nás vnímal spíše jako děti, zatímco my jsme si uvědomovali, že stojíme na začátku osobního akademického života. Šlo nám o to, aby děti viděly, že se nám ve sboru líbí, a aby se jim tam líbilo. A tak jsme hledali sbor. Nakonec jsme vybírali mezi dvěma: jarovský sbor ČCE, kde od roku 1968 působil br. farář **Jan Lukáš**, a zcela originální pankrácký sbor BJB, kde působil úžasný kazatel a můj dávný kamarád **Petr Macek**. My jsme nechtěli být znovu pokřtěni, což ovšem Petrova praktická teologie umožňovala. Rozlišoval členství ve sboru a členství v církvi, bylo možné, abychom byli členy jeho sboru, k čemuž křest ponořením na osobní vyznání nebyl nutný, aniž bychom byli členy baptistické církve. Uvědomili jsme si, že by po Petrovi mohl přijít jiný kazatel, a ten by už nemusel mít nám příznivé názory. A tak jsme se rozhodli pro Jarov, který měl nadto i tu výhodu, že nám byl mnohem blíže. S **pankráckým sborem Na Topolce** však stále udržujeme kontakt a máme jej velice rádi; o názoru na vztah členství ve sboru a členství v církvi jsme sice s Petrovými nástupci nemluvili, nicméně za nynější tam působící kazatelské dvojice Lydie Kucová – Jan Koukal dokonce došlo k vyloučení tohoto sboru z BJB; krásný ekumenický duch se Na Topolce drží.

V posledních dvou měsících roku 1980 jsem prožil nejdelší pobyt mimo svou rodinu – **sedmítýdenní stáž v Berlíně** (během níž jsem dvakrát na o pátek prodloužený víkend byl doma). Mým velkým problémem byla špatná znalost němčiny; hladem jsem tam ovšem netrpěl, potřebné znalosti o počítačovém místenkovacím systému jsem získal, ale mnoho mi utíkalo. Navštívil jsem luterské nedělní bohoslužby v Chozěbuzi, byl jsem v Jeně v nedělním evangelikálním shromáždění, chodíval jsem v týdně na jakousi biblickou hodinu do katolické katedrály **Sv. Hedviky**. Všude jsem prožíval milou křesťanskou atmosféru, ale mnohému jsem nerozuměl. Řekl bych, že církve v Německu měla větší prostor, než jaký má u nás, i nákup Bible tam byl jednoduchý, křesťanská literatura byla k dostání v běžných knihkupectvích, avšak zřejmě státem uznané církve (a jiné jsem neregistroval) tam byly komunistickému režimu poslušnější.

Ona zřejmě obecně ve východním Německu panovala vyšší poslušnost mocné straně než u nás.

Pro další hranice přesahující zkušenost jsem do ciziny jezdit nemusel. Od listopadu 1981 jsem pracoval v *Ústředním dopravním institutu* a tam začali pořádat jednou ročně několikaměsíční kursy pro vedoucí pracovníky *Kubánských železnic*. Přednášeli jsme česky a tlumočnice či tlumočnick všichni překládali do *španělštiny*. Poznal jsem, že je nutné je hlídat, aby překládali správně; z matematické teorie front (to je mezinárodní termín; v Československu se tehdy razil termín *teorie čekacích jevů*) by byli s to udělat teorii válcícih skupin (front) apod. A tak jsem se snažil trochu vniknout do španělštiny. Základy mluvnice jsem se vědomě učil. Měl jsem z toho dobrý pocit, a tak jsem se seznámil i se základy *italštiny* a *portugalštiny*. V roce 1986 jsem se stal garantem kursu, a to se mi už dařilo se se studenty jejich jazykem o základních věcech domlouvat. Loučil jsem se s nimi asi dva týdny před skončením kursu, přecházel jsem do Výzkumného ústavu železničního a na datu změny mého zaměstnání se dohodly zaměstnavatelské instituce. Loučení s Kubánci bylo vřelé a dostal jsem od nich neuvěřitelný dárek. Ze *Słowa Powszechnego* jsem věděl o knize brazilského dominikána **Freie Betta** *Fidel y la religion*, kde autor píše o různých svých zkušenostech z Kuby, především pak uvádí průběh několika svých rozhovorů s nejvyšším kubánským představitelem Fidelem Castrem. Uvědomoval jsem si, že by mne kniha hodně zajímala, ale nedoufal jsem, že bych ji někdy mohl získat. Aniž bych o tomto tématu se svými zaoceánskými studenty mluvil, tuto knížku jsem od nich dostal. Se zájmem jsem ji přečetl (a s radostí, že jsem – byť za příležitostného použití slovníku – jí docela rozuměl) a poreferoval o ní v *Kostnických jiskrách* (*evangelický týdeník*). Velice mě potěšila kladná odezva Doc. PhDr. Jara Křivohlavého (myslím, že byl tehdy synodním kurátorem).

Dnes je až neuvěřitelné, kolik zajímavých jihoamerických teologických knih se dalo v italské verzi koupit v pražských antikvariátech. A tak díky své sice chabé, avšak použitelné italštině jsem se mohl seznámit s různými myšlenkami latinskoamerické teologie osvobození. Mé uvažování bylo poměrně dost levicové (i když protikomunistické), a tak mě myšlenky levicově orientovaných křesťanů ze zemí s úplně odlišnou historií byly blízké. Víím, že někteří měli ke komunistům až moc blízko, což mi neimponovalo. Velice jsem se obdivoval recifskému biskupu *Domu Helderu Cámarovi* (1909-1999), který dal biskupskou rezidenci k dispozici pro sociální účely a nastěhoval se do obyčejného prostého bytu. Celý jeho život a působení se opíraly o evangelium.

Jak jsem se už zmínil, zakotvili jsme v jarovském sboru. Určitou komplikací bylo, že tam začali chodit i Evinčini rodiče. V životě sboru měla velký význam pondělní setkávání *třicátníků*, zahrnující velice široký věkový interval; říkalo se, že jde o ty, kdo se narodili ve třicátých letech. Nebylo žádoucí, aby tam chodili současně rodiče a děti, a Evinčini rodiče se tam usadili. A tak jsme s Evinkou chodili jen příležitostně na večery, na nichž hovořil nějaký hodně atraktivní host. – Bratr farář Lukáš nechtěl lanařit evangelíky ze Strašnic, a tak nás držel stranou. Když však jednou Evinka vyrazila

na brigádu natírat plot, jakási bariéra zmizela, s oběma manžely Lukášovými jsme si začali tykat a na Jarově jsme se zabydleli, i když pondělní třicátníci probíhali většinou bez nás. Já jsem byl kooptován do staršovstva, Evi se zúčastňovala tzv. konfirmačního cvičení pro dospělé; když jarovský kurátor **Luba Šimek** byl zvolen do seniorátního výboru, byl jsem se po něm zvolen kurátorem. Až tehdy jsme i formálně s Evinkou přestoupili ze Strašnic na Jarov¹. V osmdesátých letech Honza Lukáš administroval i škvorecký sbor, musel tedy zajišťovat kázání ve dvou sborech, a tak někdy *pověřil kázáním i mne*. Neměl jsem tehdy žádnou kazatelskou aprobační či jiné celocírkevní pověření, šlo formálně o tzv. *čtená kázání*. A já jsem je skutečně četl, ovšem navíc i připravil. V létě 1988 Honza Lukáš zemřel, já jako kurátor jsem se snažil zajišťovat kazatele, a někdy jsem jím byl i já sám. Pražský senior br. **Bohuslav Otřisal** o tom věděl; administrátorem našeho sboru byl jeho syn **Michael**, tehdy farář ve Vršovicích. Náš neobsazený sbor mě přihlásil ke zkoušce pro výpomocné kazatele, která však proběhla v době, kdy už jarovskou jáhenkou byla vdova po Honzovi **Věra**.

Už jsem se zmínil o své změně zaměstnání během r. 1986. Ve VÚŽ (Výzkumném ústavu železničním) bylo příjemné, přátelské prostředí. Vedoucí 1. výzkumné oblasti, v níž jsem pracoval, měl sice v KSČ nějakou dost významnou funkci, ale ve vztahu k nám to vůbec nedával najevo. Někdy na přelomu 80. a 90. let vyjel s několika dalšími pracovníky z naší vědecko-výzkumné oblasti na cestu po jižní Francii. V *Lourdech* se mu nesmírně zalíbilo a dokonce se tam od ostatních na pár dní oddělil a užíval si prostředí významného poutního místa. A stal se aktivním katolíkem ve spořilovské farnosti. Po nástupu do VÚŽ jsem nějakou dobu seděl v kanceláři s **Maruškou Špačkovou**, asi o necelých 10 let starší než já, která byla také praktikující katoličkou; její dcera byla velice aktivní v Unii katolických žen. Ekumenická blízkost fungovala, příležitosti k rozhovoru sice nebylo mnoho, ale byly to velice příjemné. Můj vedoucí oddělení (jehož jsem někdy v r. 1990 ve funkci vystřídal), jako vyškrtnutý člen KSČ mající zavřenou možnost dalšího postupu, byl konfirmován ve Slezské církvi AV, k níž se (aspoň přede mnou) hlásil, avšak měl hlavu plnou ufonů a jiných fantastických představ; byl mj. nadšeným čtenářem Lemových knih, které jako Slezan čítal často v originále. Kolektiv to byl dobrý a milý. Pokud však jde o můj vnitřní vývoj, nejzajímavější pro mne bylo setkání s uklízečkou **Alenkou S.** Byla zřejmě mladší než já, vypadala velice inteligentně. Nevím, kdo z nás jako první začal rozhovor, ale nejspíš to byla ona, jak je u *Svědků Jehovových* běžné. Díky ní jsem se o Svědcích hodně dověděl (půjčovala mi i jejich časopisy, tehdy ještě cyklostylované, případně i literaturu) nejdříve převládalo kladné vnímání jejich opravdovosti, avšak časem jsem si čím dál více uvědomoval jejich zdůrazňování určitých pevně vybraných biblických míst a trvání na vlastním dogmatickém výkladu některých dogmat (např. odmítají trojiční učení poukazující na to, že v řečtině *Otec* a *Syn* jsou maskulina, kdežto *Duch* je neutrum – skutečně zvláštní argumentace). Jejich představa věčného života, částečně v nebi, částečně na obnovené Zemi, byla pro mne nepřijatelná z fyzikálních či filozofických

¹ Mému tatínkovi moc záleželo na tom, abychom byli členy ve Strašnicích. Ale důvod našeho přestupu přijal.

důvodů². Když se naše pracoviště r. 1991 přestěhovalo na pomezí Krče a Braníka, rozhovory s Alenkou skončily. Jsem rád, že jsem Svědky Jehovovy trochu blíže poznal, a to z dobré stránky, nicméně jsem zůstal přesvědčen, že se ve své "teologii" hluboce mýlí³. Po dvou letech jsem z VÚŽ odešel na další drážní pracoviště, a tam jsem měl blízkého spolupracovníka – Jehovistu. Byl to skvělý člověk. Vráťím se k němu později.

Ve VÚŽ jsem na společné chodbě pracoval ještě s jedním Jehovistou. Ten byl starší a pasívnější, velice hodný a laskavý technik. Jehovistického života se účastnil, ale členem nebyl. Sázel totiž sportku a nebyl s to toho zanechat. Takovéto činnosti jsou členům Svědků Jehovových zapovězeny. Vyznával, že hřeší. V očích nejihovistů to ovšem hřích nebyl. Jako hříšník, a to dokonce v očích slušných nekřesťanů, se ukázal až 1. května 1990. Kdosi z ústavu byl na procházce v Divoké Šárce a šel kolem koupaliště Džbán. Tam za plotem bylo prvomájové sejití komunistů. A onen Jehovista byl mezi nimi. Třeba měl dvojníka...

Ted' opustím svá pracoviště a zmíním se o velice přínosných setkáních "**staré mládeže**". Petr Macek měl úžasný nápad – setkávání našich vrstevníků, případně o něco mladších, kteří kdysi navštěvovali baptistickou mládež a jde jim o křesťanský pohled na současné dění, pro něž by byl volen užitečný a atraktivní program, zpravidla se zajímavým řečníkem, často patřícím mezi "disidenty". Scházivali jsme se v bytech u jednotlivých účastníků, bývali jsme i u nás v Tejnické, avšak jen do doby, než jednoho mladíka z vedlejšího domu získala ke spolupráci komunistická StB (Státní bezpečnost). Setkání bývala s obcerstvením, nejen pro zpříjemnění, nýbrž i jako argument pro případné vtrhnutí StBáky, že jde o "Mejdan" a nikoli o nepovolené přednáškové setkání; nikdy však k oné nepříjemné situaci nedošlo. Mezi přednášejícími bývali teolog prof. **Jan Heller**, pozdější rektor UK, tehdy "disident" **Radim Palouš**, katolický kněz bez státního souhlasu **Václav Malý**, biolog a filozof **Dr. Zdeněk Neubauer** a mnozí další. Diskuse bývaly velice zajímavé a přítomnost poměrně konzervativního baptisty Libora je ještě příjemně obohatila. K připomenutí 70. výročí vzniku ČSR Petr Macek pozval přednášet o T. G. Masarykovi signatáře Charty 77 **JUDr. Petra Pitharta**, avšak ten nedorazil, protože cestou ho StB zadržela. Byl pak pozván později, aby nám jako velký znalec k onomu tématu něco řekl, avšak přišly na něho zdravotní potíže a skončil v nemocnici. Když bylo od vzniku ČSR 81 let, přišel – bylo to snad 3. listopadu 1989 – a měli jsme s ním velice zajímavý večer. A měli jsme štěstí, že mohl být mezi námi. O dva týdny později začalo jeho plné vytížení v Občanském fóru, pak se stal předsedou české vlády⁴ a později senátorem, nějaký čas dokonce senátu předsedal.

² Nebe bylo pro vyvolených 144 tisíc Kristových svědků. Ostatní spasení měli žít na obnovené Zemi. Zaujal mě jejich výpočet, že by se na Zem vešli – spočítali, že mezi aktuálním počtem obyvatel na Zemi a celkovým počtem všech lidí, kteří kdy žili, zas nějak příliš velký rozdíl není.

³ Většinou křesťané bývají k Jehovistům hodně kritičtí a odmítaví. Jehovisté se zas považují za jediné, kdo Bibli pochopili. Největší napětí je asi mezi Jehovisty a katolíky. Přitom když se na ně dívám očima svobodomyšlného reformovaného křesťana, mám dojem, že mají mnoho společného. Na jedné straně Řím s Vulgátou, na druhé New York s překladem Nového světa. A oba spojuje – troufám si říci – jejich "svatý Aristoteles" (myslím na jeho logiku).

⁴ Tehdy byla federativní Československá socialistická republika (ČSSR) a ta měla svou vládu; své vlády pak měly i Česká socialistická republika a Slovenská socialistická republika (ČSR, resp. SSR). V průběhu r. 1990 se adjektivum *socialistická* vynechalo a zkratky byly ČSFR, ČR, SR.

Koncem r. 1987 se u jarovského faráře Honzy Lukáše objevila rakovina plic. Navzdory velké péči, kterou mu věnoval plicní lékař a pozdější synodní kurátor MUDr. Zdeněk Susa, se jeho stav zhoršoval, až v červnu 1988 zemřel. Byla to velká rána pro sbor; já jako kurátor jsem musel mnohé řešit. Pro chod sboru byla úžasná aktivita **Věry Lukášové**, vdovy po Honzovi, která na doporučení staršovstva složila jáhenskou zkoušku a od roku 1990 se na několik let stala jarovskou duchovní. V době neobsazenosti sboru jsem byl v častém kontaktu s pražským seniorem Bohuslavem Otřísalem a s jeho synem, vršovickým farářem, který náš sbor administroval. Pro mne to bylo období větší aktivity ve sboru a v církvi, díky klidné práci ve VÚŽ dobře zvládnutelné.

Poslední čtvrtrok 1988 ležel **tatínek** na interně ve Vinohradské nemocnici, kde na Štědrý den zemřel. Po dobu jeho nemoci jsme se na jeho odchod připravovali, ale celé naší rodině bylo velice líto, že už není mezi námi, nicméně myslím, že jsme všichni nějak trochu pokročili na cestě víry a uvědomovali jsme si vděčnost za vše, co jsme s tatínkem mohli prožít. Tatínek žil ve strašnickém sboru a pohřbíval ho tamní farář Jiří Lejdar, s nímž jsem společně s Jadou průběh pohřbu domluvil.

O prázdninách 1989 jsme – bez Radunky – vyjeli do Nizozemí a Velké Británie. Pobyt v charizmaticky orientované rodině u **Jitky van Pommeren** v nizozemském Delftu, pak v rodině **Jonesových** u velšského Bangoru – Baruška je presbyteriánka spontánně promítající svou víru do života a jednání – a také návštěva nedělní bohoslužby v **edinburské katedrále** s vysluhováním Večeře Páně, při němž nejen podávání vína, nýbrž i lámání chleba se přiči všem hygienickým poznatkům – to vše přineslo do našich duchovních životů obohacení.

A přišel **listopad 1989**. Střídaly se úzkost a obavy s nadějí na změnu. V této době se Věra Lukášová stala v našem sboru jáhenkou. Její ordinace proběhla podle plánu 17. prosince 1989. Jen se při plánování nevědělo, že ordinující Josef Hromádka bude v té době nejen synodním seniorem, nýbrž i místopředsedou československé federální vlády. Z Jarova tehdy dost pospíchal – měl nějaké jednání týkající se diplomatických vztahů Československa s Vatikánem. Já jsem toto dění ve sboru prožíval jako kurátor.

Komunismus jako vedoucí síla padl, vytvořil se úžasný prostor svobody pro nejrůznější aktivity (žel, nejen pro ty dobré, což jsem si ovšem uvědomil až později). Kurátor pražského sboru Jednoty bratrské **RNDr. Petr Heřman**, s nímž jsem se tehdy přes dva roky znal ze školy deterministického chaosu, se angažoval pro **obnovení bratrské školy** – začal s tím ještě před listopadem. Zval spolupracovníky, a já jsem rád pozvání přijal. Zpočátku v žádné jiné církvi podobná aktivita ještě neprobíhala, a tak na našich večerních setkáních bývali křesťané z různých církví; zajímavé myšlenky tam přinášel např. už v této kapitole zmíněný pozdější rektor UK **Radim Palouš**. Dobře se teoretizovalo, ale uskutečnit něco v praxi jednoduché nebylo. Už i proto, že fungování úřadů bylo stále naprogramováno komunisticky. Katolíci se po určité době oddělili, vždyť katolické školství mělo svou tradici. Díky Petrově pevné vůli a nesmírnému úsilí se po nedlouhé době aspoň první stupeň bratrské školy v Praze vzniknul, nikoli ovšem jako zařízení Jednoty bratrské, nýbrž naší církve. Ono ovšem netrvalo dlouho, a ta část

Jednoty bratrské, která se vědomě hlásila k odkazu předků, se stala Ochránovským seniorátem v naší církvi.

Ke *školství* jsem měl blízko. Ale byla tu i další oblast mého zájmu, a to *životní prostředí*. Byl jsem zaměstnaný u dráhy, práce ve VÚŽ měla s životním prostředím hodně styčných míst. A čas je přece jen omezený. A tak jsem, sice s určitými vnitřními výčitkami, práci okolo Bratrské školy opustil. Dění kolem životního prostředí jsem hodně sledoval, obou českých ministrů z doby před rozpadem Československa jsem si velice vážil a se zájmem jsem sledoval jejich práci, úžasně podporovanou českým předsedou vlády Petrem Pithartem. Od komunismu osvobozené Československo mělo jediného ministra⁵ životního prostředí **Josefa Vavrouška**, velice sympatického člověka, který nebyl věřící, což občas připomínával, poněvadž by na něm nikdo nepoznal, že není křesťan. O aktivní kontakt s křesťany velice stál, a tak i mne inspiroval ke vstupu do **Společnosti pro trvale udržitelný život (STUŽ)**, kterou po svém ne zcela dobrovolném odchodu z politiky založil. Maje o mně informaci od Mirka Martiše (kamarád z dětství, přírodovědec a ekolog) měl zájem, abych se do činnosti Stuze aktivně zapojil. Byl jsem tam ovšem málo známý, a tak za Josefova života jsem se členem předsednictva nestal. Rád vzpomínám na jednu mezinárodní konferenci, kam mne Josef pozval. Měl jsem tam krátký referát o tom, jak křesťanská víra vede k zájmu o životní prostředí; s velkým zájmem si pak o to se mnou popovídal jeden japonský buddhista. Pro mne to byla snad první příležitost k vkročení do tzv. **velké ekumény**, tedy spolupráce s mimokřesťanskými náboženstvími, a rozhodně znamenala příjemnou, dobrou zkušenost. – Ve Stuzi jsem se později stal členem předsednictva, ale bylo to v době, kdy Josef Vavroušek už nežil. Stuz na poli životního prostředí dělala stále velice dobrou činnost, nicméně onen zájem přesahující hranice tohoto světa, se po Josefově smrti téměř vytratil. Několika diskusí aspoň částečně orientovaných duchovně jsem se zúčastnil, ať už jako panelista nebo moderátor.

Dalším pro mne velice důležitým polem pro angažovanost byla **Česká křesťanská akademie (ČKA)**. Dříve však bych se krátce vrátil ke svému zájmu o školu a k našemu jarovskému sboru. Po událostech na konci r. 1989 vzrostl ve společnosti zájem o náboženství, a snad především o křesťanství; žel, měl jen krátké trvání. Z kroužku připravujícího obnovu bratrských škol jsem měl dost promyšlené, jak by mohlo vypadat křesťanské ekumenicky pojaté vyučování dějepisu či náboženství. A tak jsem rád přijal nabídku učit náboženství v Evinčině třídě (1. ročník 4letého gymnázia) v Nerudově gymnáziu. Šlo o několik málo měsíců trvající neoficiální akci pro zájemce, bez jakékoli pracovní smlouvy. Ale věřím, že aspoň trochu užitečné to bylo.

V roce 1990 na Jarově už působila jako jáhenka **Věra Lukášová**. A s velkým zaujetím. Přišla i s nápadem o patro zvýšit jarovský sborový dům a v horním patře zařídit ubytovací prostory a byt, který by jí sloužil po odchodu do důchodu. Bylo kolem toho hodně ekonomického uvažování, které mně obecně, a v souvislosti s prací církve ještě výrazněji nějak nesesedělo. Kromě toho jsem po době neobsazenosti našeho sboru měl, byť zatím neoficiální, určitou kazatelskou zkušenost, možná už i z jiných míst než jen

---

⁵ Po něm pak na půl roku nastoupil "likvidační ministr" Miroslav Macek.

z Jarova a ze Škvorce, a docela jsem si přál moci tam, kde by zrovna nebyl kazatel, vést bohoslužby a kázat. Přitom jsem si myslil, že kurátor by měl v neděli bývat ve svém sboru. A tak jsem po nejbližších volbách do staršovstva už na funkci kurátora nekandidoval. Sbor požádal o mou **zkoušku výpomocného kazatele**; musel jsem napsat dvě zkušební kázání a dostal jsem požadavky ke zkouškám ze znalosti Bible a z církevního zřízení. Zkouška proběhla na synodní radě, z Bible mne vyzkoušel synodní senior **Pavel Smetana** a z církevního zřízení synodní kurátor **Doc. MUDr. Zdeněk Susa** – a tak jsem zažil být zkoušen od docenta medicíny. Oba bratří examinátoři byli milí a příjemní, šlo o zkoušku, na niž se dobře vzpomíná. Pověření k službě výpomocného kazatele mi předal při jedněch jarovských bohoslužbách r. 1993 pražský konsenior **Jaroslav Vetter**. Záhy však se v církvi začalo mluvit o zrušení pověření ke kázání bez ordinace, s nímž by bylo možno křtít a vést Večeři Páně. Jarovský sbor pro mne o tuto presbyterskou ordinaci požádal a r. 1996 mi ji na Jarově synodní senior **Pavel Smetana** udělil. Zhruba v té době odcházela Věra Lukášová do důchodu a tak to bylo právě v roce 1996, kdy jsem dosáhl maximálního ročního počtu kázání v jednom sboru; na jarovské kazatelně jsem tehdy byl 11krát. Od té doby jsem vděčně přijímal příležitosti ke kazatelské službě; kromě pražského seniorátu jsem poměrně dost jezdil do seniorát Ústeckého. Než vypukla *kovidová uzávěra společnosti* a na ní navazující mé onemocnění omezující místa, kam jsem si troufal jet, jsem kázal 27 až 45krát ročně („kazatelských“ nedělí bylo o trochu méně, někdy jsem v jednu neděli kázal na dvou místech). To už bych asi opravdu nebyl dobrým kurátorem jarovského sboru. Moc si vážím toho, že v každém z roků 1996 – 2023 jsem mohl kázat (zpravidla jednou) v baptistickém sboru **Na Topolce**. Jezdím tam moc rád; teď při své diagnóze se tam vděčně nechávám odvézt autem sestrou kazatelkou Lydií Kucovou.

S Evinkou jsme navštěvovali některé akce **České křesťanské akademie (ČKA)**, jejíž činnost po uvolnění 1989 rozjel její prezident Josef Zvěřina (*1913), který však v létě 1990 tragicky zemřel a od té doby dosud ji vede **Tomáš Halík** (*1948). Přednášky se konávaly zpravidla ve velkých posluchárnách ČVUT v Dejvicích a bývaly opravdu hodně navštíveny, a často znamenaly obohacení myšlenkového světa. Práce probíhala v několika odborných sekcích, nás nejvíce zajímala činnost přírodovědecké a technické sekce. Když biskup Radkovský přišel s myšlenkou založit ekologickou sekci, zbystřil jsem pozornost. Dostal jsem se do kontaktu s několika převážně katolíky této myšlenky věnujícími pozornost, jenže některým z nich se nechtělo angažovat v organizaci vedené Tomášem Halíkem, a tak jsem dostal do **Křesťanského akademického fóra (KAF)**. Setkal jsem se tam s několika úžasnými osobnostmi, především s vynikajícím a velice zajímavým fyzikem **RNDr. Milošem Lokajíčkem**. S ním tam byl i náš přítel a můj kolega ze studií **Pepa Krása**. KAF ovšem zůstalo malou, nenápadnou skupinou, a když po čase v ČKA vznikla Ekologická sekce, vedená mladým, elánem naplněným **Ing. Mílou Šindlarem**, revitalizátorem vodních toků z Býště (mezi Hradcem Králové a Holicemi), připojil jsem se k ní. Sešlo se tam několik úžasných osobností, mj. tři ministři životního prostředí **Bedřich Moldan**, **Ivan Dejmál** a **Libor Ambrozek**, teologové **Jan Heller** a **Otto Mádr**, náměstek (nikoli aktuální) ministra ŽP **Pavel Trpák**, byly tam mladé charismaticky orientované křesťanky **Helena**

Koblihová, Marcela Kovářová, Katka Jančaříková a Šimona Bouzková-Němcová, velmi zkušený botanik **Jan Čerovský,** právník Václav **Mezřický,** meteorolog **Jan Bednář** a další. Rozjezd byl úžasný. Jenže pak jednotlivým spolupracovníkům přibývaly úkoly, prostor pro výraznou aktuální společenskou angažovanost, a také rostly rodiny. Kolem r. 2000 si i Míla Šindlar uvědomil, že vést práci ve více než 100 km vzdálené Praze při růstu velice užitečných pracovních povinností i počtu dětí nezvládne. Nějaký přirozený nástupce nebyl. Nakonec jsem vedení sekce předpokládaje, že to bude na krátkou dobu, převzal já. A tak se změnou století a tisíciletí se změnil i "ředitel" Ekologické sekce. Stal jsem se jím já. Z mnohých pravidelných účastníků akcí se stali příležitostní. Získal jsem však dva skvělé spolupracovníky: **Leonu Leišovou** (později provd. **Svobodovou**), odbornou pracovníci Ústavu rostlinné výroby, a **Milana Horáka**, kněze Obce křesťanů. Leona kromě přírodovědecké fakulty měla vystudovanou i katolickou teologii a Milan před přípravou na kněžství, která proběhla ve Stuttgartu, vystudoval informatiku na Matfyzu. *V Ekologické sekci nám šlo o to, aby si křesťané a jejich společenství, tedy církve, uvědomily, že zájem o životní prostředí je nutnou součástí křesťanského způsobu života. **Cestou k ozdravení životního prostředí je cesta za Kristem.*** Kromě různých přednáškových podvečerů, jichž bývalo osm za rok, jsme pořádali i bohoslužby; v lednu v Emauzích modlitební podvečer, v dubnu u Nejsvětějšího Salvátora bohoslužbu ke Dni Země, některé sobotní odpoledne kolem Svatodušních svátků pod širým nebem na Sedleckých skalách⁶ bohoslužbu za krajinu⁷ a konečně začátkem října v různých kostelích či modlitebnách bohoslužbu vděčnosti za stvoření. Tato ekumenická⁸ bohoslužebná setkání se stala nejdůležitější součástí naší činnosti.

Prostoru, který po událostech na konci roku 1989 vznikl, jsem si velice vážil. Zkušenosti z přípravy bratrské školy, křesťanská angažovanost pro životní prostředí, možnost angažovanosti na církevní poli – to byla úžasná obohacení. A duchovní obohacení přinesly i cesty do zahraničí. Určitým paradoxem bylo, že mi skončilo odebrání Słowa Powszechnego (propagační cena pro tisk ze "spřátelených" států byla nahrazena nedostupnou cenou tržní), v antikvariátech už nebyly k dostání mé oblíbené teologické knihy (také z tržních důvodů; je pravděpodobné, že za komunistů "měly zelenou", protože u nich byla zřejmá levicová orientace). A i mé ukončení jarovského kurátorství bylo jejich důsledkem – pro mne úvahy o finančních důsledcích přístavby ke sborovému domy prostě nebyly; nicméně konec kurátorování přispěl k úžasnému prostoru pro kazatelskou službu v různých sborech.

Politické změny vynesly do premiérského křesla Václava Klause, muže, pro něhož trh byl vším. Takže v jeho očích železniční ekonomický výzkum neměl opodstatnění. Nepochybuji o tom, že se hluboce mýlil, ale jeho slovo platilo, a v naší oblasti VÚŽ

⁶ Na přípravě a organizaci bohoslužby se od začátku podílejí městská část Praha- Suchdol a několik místních občanských sdružení z pražského severu.

⁷ Původně šlo o mimořádnou bohoslužbu reagující na záměr pražské radnice krásnými místy na severu města Prahy vést městský dopravní okruh; z iniciativy br. Jana Zeno Dusa se zavedlo pravidelné konání této bohoslužby, navštěvované i některými, jimž se do kostela nechce.

⁸ Ekumenický byl i výběr kazatelů, přičemž jsme nesledovali nějakou periodicitu v jejich církevních příslušnostech; zvali jsme křesťanské kazatele, kteří zrovna pozvání mohli přijmout.

práce ubývalo. Nečekal jsem na nějakou formu výpovědi a odešel na své první drážní místo, avšak nikoli jako výzkumný pracovník, nýbrž jako "řemeslník" – programátor. Dostal jsem se do šestičlenné pracovní skupiny, tvořené velice slušnými a milými lidmi; k víře se kromě mne hlásil však jen jeden, **Bohouš Med** (1945-2014), svědek Jehovův. Vděčně na něho vzpomínám. Měli jsme ho všichni rádi. Spolu s ním jsme si uvědomili, že by nebylo dobré, aby mezi námi byly patrně nějaké náboženské spory; před spolupracovníky jsme vystupovali jako křesťané. Bohouš mi dával číst některé texty z jejich časopisů *Strážná věž* a *Probudte se*, avšak takové, které mě opravdu zaujaly. Pro mne tak nejbližší setkání s jehovistou bylo dobrou, příjemnou zkušeností.

Počítače se rychle vyvíjejí, a tak nás náš zaměstnavatel poslal na několikátýdenní školení zaměřené na *objektové programování*. Týdny školení, které probíhalo v [Českých Budějovicích](#), se střídaly s týdny na pracovišti. Večer jsem tam rád navštěvoval různé biblické hodiny. V Církvi bratrské je vedl br. kazatel **Pavel Urban** nebo laický kazatel biolog **RNDr. Josef Sulek**. Tam jsem dvakrát jako hlavní program dostal příležitost mluvit o biblickém přístupu k životnímu prostředí; přišly si mne poslechnout i kolegyně Hanka a Jitka (v zaměstnání se věnovaly centrálnímu počítači, a tedy nebyly přímo v té skupině, o níž jsem se zmiňoval). V naší ČCE výklad při biblických hodinách měla tamní druhá farářka **Ruth Kaštánková**. A biblické hodiny, byť nikoli každý týden, měli i katolíci. Poslouchat tehdejšího asistenta budějovické teologické fakulty **Petra Chalupu** (*1954, dnes docent olomoucké teologické fakulty) bylo velice přínosné. Moc rád na všechny ty večery vzpomínám. – Věděl jsem, že [manželé Šímovi](#) z Vlašimi, jimž patří mé hezké vzpomínky z doby pobytu ve vlašimském učilišti, žijí v nedalekých Netolicích. Bratra kazatele Urbana jsem poprosil o potřebné informace a k Šímům do Netolic jsem se vypravil. Setkání s nimi zhruba po 30 letech bylo velice milé. Uvědomil jsem si, že svým způsobem pro mne těžká léta učňovská znamenala pro duchovní růst významný přínos.

Uprostřed devadesátých let nás dvakrát pozval **Slávek Procházka** k dolnorakouskému *Heiligenkreuzu* do areálu **Edelweiß** na 12denní biblický kurs pořádaný určitou křesťanskou skupinou z USA. Šlo o součást programu pro teologické vzdělání absolventů jiných vysokých škol, které jim má umožnit kazatelskou službu. Kromě účastníků tohoto systematického studia tam přijíždějí skupiny křesťanů z různých zemí, aby se také teologicky připovzdělali a zároveň strávili téměř dva týdny v pěkném společenství v příjemně zařízeném objektu; měli jsme možnost využívat bazén, hrát ping-pong, chodit na procházky do krásného okolí, někdo hrával třeba volejbal aj. Přednášelo se anglicky a tlumočníci překládali do jazyků účastníků. První rok jsme tam byli se skupinou Bulharů; pro nás byly přednášky o první polovině Starého zákona, pro Bulhary o druhé. Ve snaze si odnést co nejvíce jsme se s Evinkou rozdělili; ona chodila s krajany využívajíc překladatelské služby **Slávka Procházky** a **Rosti Matulíka**⁹, já s Bulhary spoléhaje na svou angličtinu a i tak trochu s nadějí, že pokud angličtině neporozumím, snad dokáži využít společné slovanskosti češtiny a bulharštiny. Docela to vyšlo. Druhý rok tam s námi jeli i **Slugovi**, byli jsme dost s nimi, a já jsem se už od

---

⁹ Oba byli mladší než já, a oba už zemřeli.

krajanů neodděloval – a opět poslouchal výklady o Starém Zákoně. První rok nám přednášel profesor **David Reece**, s nímž jsem trochu povídal o teologii stvoření a biblickém pohledu na životní prostředí, a on mi pak poslal několik velice zajímavých knih s touto tematikou, včetně jedné o hrůzách, které sověti prováděli se sibiřskou přírodou.

Kursy trvaly od pondělka do pátku, tedy zahrnovaly jednu neděli. Shromáždění bylo od 10 hodin, a o hodinu dříve jsme se sešli k **Večeři Páně**. Je to způsob, s nímž jsem se v Praze setkal v Křesťanských sborech, a celkem se mi líbí. Účastník kázání se nemusí Večeře Páně účastnit, a oproti praxi, kterou jsme mívali za faráře Balcara ve Strašnicích a bývala i za kazatele Šolce u baptistů na Vinohradech – Večeře Páně v samostatném shromáždění po skončení shromáždění s kázáním – dává na závěr prostor k neformálním rozhovorům (případně při kávě či čaji). Shromáždění s Večeří Páně vedl tamní kazatel (a zároveň správce zařízení) a s ním jsme vysluhovali Slávek Procházka a já. Při vysluhování shromáždění seděli na svých místech. Jak probíhalo podávání chleba si už nevzpomínám, víno bylo v individuálních plastových kalíšcích na velice hezkém a prakticky řešeném kovovém tácu, který koloval; riziko vylití bylo zcela zanedbatelné.

Celkové duchovní zaměření Edelweiských setkání se mi líbilo. Bylo daleko od baptistického fundamentalismu, který jsem poznal v době svého mládí (a který je v některých českých baptistických sborech stále hodně silný), a nepronikal sem ani současný liberalismus, ovlivňující výraznou část současného evropského protestantismu. I když témata byla starozákonní, atmosféra byla christocentrická.

Vrátím se však do Čech ke své službě laického kazatele. Často jsem jezdil kázat do sboru v Uhříněvsi a do jeho kazatelské stanice v Říčanech. Tam na má kázání chodil kamarád z dětství Mirek Martiš, který si v Říčanech pořídil domek, a s ním přicházela i jeho blízká spolupracovnice **Ing. RNDr. Eliška Nováková** (1921-2000), významná odbornice v ekologii lesů, věřící, i když asi moc nepraktikující katolička, která byla velkou obdivovatelkou sv. Františka a od níž jsem dostal jeho Sluneční píseň, nikoli přímo její originální text, nýbrž její převod do současné italštiny, který jsem si pro své potřeby s radostí [přeložil do češtiny](#). Když zemřela, byl jsem požádán o [krátké slovo na pohřbu](#) ve strašnickém krematoriu. Bylo třeba počítat s účastí lidí z různých oborů souvisejících s jejím zaměřením. Chtěl jsem při tom podtrhnout její vztah k assiskému světcu. I proto jsem se nakonec rozhodl nezávisle na církevní příslušnosti všechny oslovit *sestry a bratři*.

I když na církevním fóru bylo "mou specializací" životní prostředí, mé uvažování studium Matfyzu i zájem o exaktní vědy hodně ovlivnily, a tak jsem rád využil možnosti zúčastnit se dvou konferencí k dialogu přírodovědců s teology, konaných v letech 2001 a 2005 v Českých Budějovicích. Sám jsem si troufnul vystoupit tam jen s jednoduchými, možná i trochu úsměvnými či odlehčujícími referáty *Přírodověda studuje svět který stvořil Bůh* (2001) a [Nekonečno v konečném světě](#) (2005). Na konferencích byla skvělá atmosféra a setkal jsem se tam s mnoha skvělými lidmi. S velkým zájmem jsem sledoval přednášku teologicky velice fundovaného fyzika Jéni

Fischera (jeho syn Pavel dvakrát kandidoval při prezidentských volbách v ČR), se zájmem jsem poslouchal výklad Petra Hájka o Gödelovu nepublikovaném důkazu Boží existence (ale rozuměl jsem jen částečně); pro mou další činnost bylo úžasným setkání s Leonou Leišovou, která mi pak – jak už jsem se zmínil – velice pomáhala v Ekologické sekci ČKA a stala se mou nástupkyní v jejím vedení. Tak trochu jsem měl pocit, že přítomní absolventi přírodovědně orientovaných fakult vidí do teologie hlouběji než teologové do přírodovědných oborů; je to však pohled absolventa školy udělující titul RNDr. Moc rád jsem se tam setkal i s Josefem Sulkem, s nímž jsem se znal z doby softwarového školení. Z obou konferencí jsem odjížděl spokojen a potěšen spojením zájmu o svět jako předmět poznávání a zároveň jako úžasné Boží stvořitelské dílo.

Dostávám se ke svým šedesátinám, k dlouhodobému mužskému důchodovému věku. Vzhledem k posouvání důchodové hranice mně nárok na důchod vznikl až v 61,5 letech, nicméně v 60 letech jsem po 27,5 rocích odešel od dráhy. Dva měsíce nezaměstnanosti, kdy mi materiálně nic nechybělo, na mne dobře nepůsobily. Od března 2005 jsem však již zaměstnán byl, vyučovat matematiku na VŠE se mi moc líbilo a měl jsem daleko více disponibilního času než u programátorského řemesla. Hodně jsem věnoval Ekologické sekci ČKA, jejímž "ředitelem" jsem se někdy na přelomu tisíciletí stal. Snažil jsem se o environmentální osvětu v církvích, spolupracoval jsem i s Ekumenickou radou, a při tom jsem poznal řadu velice milých a sympatických lidí. Jak už jsem se zmínil, mými nejbližšími spolupracovníky v sekci se stali Leona Leišová-Svobodová a Milan Horák, první z nich katolička, druhý kněz Obce křesťanů. I seznámení s Obcí křesťanů pro mne bylo velice cenné. Průběh liturgie a bohoslužebná roucha jsou pro ně důležitá. Avšak jsou naprosto otevření ke všem křesťanům z jiných církví. Rád vzpomínám na setkání s řadou jejich členů včetně duchovních. Myslím, že tato setkání hodně přispěla k mému vědomí, jak úžasná je rozmanitost křesťanských forem zbožnosti. Kromě přednáškových večerů s možností diskuse jsme v Ekologické sekci pořádali ročně čtyři bohoslužby, které jsme považovali za to nejdůležitější v naší činnosti. O nich jsem se však už zmínil. Rád vzpomínám na účast v několika málo kolokviích v Emauzích, při nichž se sestry a bratři, aktivní v určité odborné sekci ČKA, setkali s různými vybranými osobnostmi. Nezapomenutelným pro mne je setkání s katolickými biskupy **Miloslavem Vlkem**, **Františkem Radkovským** (s nímž jsem zavzpomínal na Matfyz, který on vystudoval, než šel na teologii) a **Václavem Malým**, přičemž jsem tam s velkým zájmem a uspokojením poslouchal, jak **Ivan Dejmál** (1946-2008, někdejší ministr životního prostředí) apeloval na biskupa Vlka, že se církev musí pro životní prostředí angažovat. Ivan byl úžasný člověk, hluboce propojoval víru a zájem o Boží stvořitelské dílo!

Velice mě těšilo, že zájem o životní prostředí v církvích (asi výrazněji v nekatolických) roste. V naší ČCE z iniciativy synodní kurátorky **Mahuleny Čejkové** vznikla komise při synodní radě pro životní prostředí (později se z ní stal poradní odbor) a já jsem byl pověřen jejím vedením. V té době bylo zaměření komise především etické, teoretické a teologické, což jsem snad zvládal; ke konkrétním činům ji orientoval až můj nástupce **Marek Drápal**.

Na podzim roku 2005 jsme se s Evinkou přestěhovali do Malešic, kde jsme už zařizovali byt pro dvoučlennou domácnost, a od r. 2006 jsme začali spolu jezdit o prázdninách na zájezdy. Začal jsem si uvědomovat, že už patřím mezi lidi staré. Od roku 2011 jsem se stal důchodcem pracujícím na 50% (a od září 2012 na 25%) úvazek. Ve škole se mi moc líbilo, nicméně jsem si uvědomoval přibývajících léta, a tak, aniž bych chtěl přejít do nějaké stařecké pasivity, jsem začal opouštět funkce. Vedení Ekologické sekce po mně převzala Leona Svobodová, nechal jsem se uvolnit i z jarovského staršovstva a z církevního poradního odboru pro životní prostředí – tam i s vědomím, že Marek Drápal jej povede mnohem aktivněji; práce Ekologické sekce jsem se ovšem dále aktivně účastnil a v církvi jsem se zaměřil na kazatelskou službu sborům. K té bych se rád později vrátil; nevím, zda ještě v poslední části této kapitoly či ještě v nějaké další kapitole průřezového vzpomínání.

Maje starobní důchod, deset vnoučat a opustiv různé funkce jsem se už mohl začít považovat za starce. I když jsem se asi duchovně už moc neměnil, přece jen tomuto období věnuji zvláštní, již poslední část této kapitoly.

Říjen 2023

(E Stařec – od 2011)

V samém závěru roku 2010 jsem se stal pracujícím důchodcem. Bylo mi přes 66 roků, jako starý člověk jsem měl už rok městskou hromadnou dopravu zdarma a vztahovala se na mne další pravidla určená pro "seniory". Jsa zvyklý na to, že slovo *senior* v naší církvi označuje určité pověření a věda, že v češtině máme hezké téměř synonymum *stařec*, rozhodl jsem se je používat bez ohledu na to, že někdy bývá vnímáno poněkud pejorativně.

Od února 2011 jsem si zkrátil pracovní úvazek na 50% a pak od září 2012 dokonce na 25%. Byl jsem důchodce a zaměstnání jsem přijímal především jako příjemné zpestření života. Byl jsem ovšem také dědou, a když Radunka od školního roku 2012-13 nastoupila na částečný úvazek do Nerudova gymnázia a její Mikýsek byl ještě příliš mladý pro přijetí do školky, rád jsem si ho vzal na čtvrteční a páteční prodloužená dopoledne na starost. Malý pracovní úvazek ve škole mi umožňoval jak více si užívat vnoučata, tak intenzivněji prožívat své kazatelské poslání. V Ekologické sekci ČKA jsem zůstal poměrně aktivním členem výboru a snad užitečným spolupracovníkem Leoně Svobodové i Milanovi Horákovi a s potěšením jsem sledoval, že těžištěm její činnosti se místo přednáškově diskusních podvečerů staly ekumenické bohoslužby, konané 4krát ročně; v lednu to byl *Modlitební podvečer* v Emauzích, v dubnu *Bohoslužba ke Dni Země* u Nejsvětějšího Salvátora, spojená s milou službou pěveckého souboru Gabriel, na přelomu května a června pod širým nebem na Sedleckých skalách *Bohoslužba za krajinu* a konečně v říjnu *Bohoslužba vděčnosti za stvoření*, k níž jsme se nechávali zvát do různých kostelů a modliteben. Sil mi ubývalo, a má účast Bohoslužbě za krajinu, z níž jsem měl vždy velikou radost, přestala být pravidelnou.

Od roku 2006 do roku 2019 o každých prázdninách (s výjimkou roku 2011) jsme se s Evinkou účastnili jednoho poznávacího zájezdu po Evropě, asi v polovině případů se Slugovými. Na zájezdy vzpomínám v kap. [8.4](#). Velice si cením toho, že jsem mohl nahlédnout do většiny evropských zemí západní kultury (v historii ovlivněných především západním křesťanstvím). Věřím, že i tato zkušenost přispěla k tomu, jak teď vidím a vnímám svět¹⁰. A vnitřním obohacením byly i "[československé" dovolené](#), kam jsme jezdili s Evinkou a dělali si svůj program, k němuž patřily i nedělní návštěvy bohoslužeb. Zcela plné luterské kostely v Přerově a v Dolném Kubíně byly úžasným zážitkem!

Určitým velice výrazným zlomem byl rok 2020. Je to rok, kdy byl svět napaden koronavirem – šířila se prudce nakažlivá a často hodně nebezpečná nemoc covid (úředně Covid-19). Bylo velice omezeno setkávání lidí, přičemž rozsahy a intenzita omezení se během času měnily. Několikery bohoslužby, kde jsem měl kázat, se nemohly konat. A další jsem nedomlouval. Přínosem této situace byly různé kontakty online přes počítač, které přetrvaly, i když ona nemoc už tak neřádí (avšak nevymizela). Tak my s Evinkou se účastníme jednou měsíčně (i o prázdninách) konaných biblických hodin v Sázavě u Žďáru nad Sázavou, vedených Bětkou Hatajovou. S Bětkou se známe z jednoho prázdninového pobytu v Chotěboři. Křtila pak (asi 2019) v barrandovském bytě Helenku Vávrovou, přítelkyni našeho dlouholetého kamaráda a mého kolegy ze studií Míti Friše, který začátkem r. 2020 zemřel. A v tom roce zemřeli i dva naši opravdu blízcí, a oba mladší než já: v dubnu to byl můj bratranec Honza Zadražil (70 let) a v červenci brácha Jarďa (73 let). Ani Honzovi, ani Jarďovi jsme nebyli na pohřbu. U Honzy to bylo kvůli covidovému nebezpečí, které v době Jarďova pohřbu také ještě trvalo, avšak naše neúčast tam měla ještě vážnější důvod.

Koncem května mi pomocí vyšetření CT byl zjištěn **nádor na ledvině**. Zhoubný, neoperovatelný. A na urologii ve Vinohradské nemocnici nějaké pořádnější vyšetření odkládali a odkládali. Nakonec s vydatnou pomocí naší Jitky jsem se dostal v oné nemocnici **onkologickou kliniku**. Ambulantní léčba začala právě v den Jarďova pohřbu. V té době jsem se necítil dobře fyzicky ani psychicky. I tehdy jsem však prožíval vděčnost za to, že žiji, že jsem s Evinkou, že mám krásnou rodinu. Vnučka Janička Junová čekala v listopadu dítě. Velkým mým přáním bylo dožít se pravnoučete. A na léto 2021 připadalo 50. výročí naší svatby. Dožít se ho, to bylo mým dalším přáním, které jsem však považoval za nerealistické. Kvůli mé diagnóze jsme oba s Evinkou o prázdninách 2020 ukončili i své zkrácené úvazky ve školách. Oba na své školy rádi a v dobrém vzpomínáme; já jsem s dvouletým zpožděním k tomu do ročníku Katedry matematiky *Mundus Symbolicus* napsal krátký [článek](#).

Lék zřejmě dobře brání šíření nádoru. Ovšem působí negativně na játra. A tak je třeba dělat něco v jejich prospěch. Pan primář naznačil, že bych měl škrtnout alkohol; nakonec jsem se domluvil, že 1 dl týdně neškodí. Po čase jsem se raději stal abstinentem a myslím, že to je rozumné. Při večerních posezeních s Evinkou víno

---

¹⁰ Uvažuji o tom, když Pán Bůh dá, to stručně shrnout v další kapitole.

nahrazuji čajem, zpravidla mátovým. Po většinu času se cítím dobře a jsem za to moc vděčný. Sil ovšem ubývá. A věk přibývá.

Mám velkou radost, že událostmi roku 2020 neskončila má kazatelská činnost. Omezuje se však na sbory, které nejsou daleko od domova. Veřejnou dopravou jsem dojel nejdál ke Klimentu, autem jsem se nechal dovézt (samozřejmě v Evinčíně doprovodu) do Nuslí, do Střešovic a k baptistům na Pankrác. Příjemně jsou dostupné všechny tři žižkovské sbory a ještě lepší polohu má Milíčova kaple pražského ochranovského sboru. Cením si toho, že bohoslužby bývají v "druhé části" dopoledne, kdy na tom bývám fyzicky nejlépe. Vážím si možnosti se sdělit s druhými s tím, jak věřím a co to pro mne znamená.

A protože kazatelská činnost je opravdu velice důležitou skutečností, jíž si velice vážím, v závěru této kapitoly ještě zmíním 10 míst, kde jsem kázal nejčastěji. Ordinován jsem byl roku 1996, a tak přestože jsem kázával i před tím, uvádím počty od tohoto roku.. Nejvícekrát to bylo v mém domovském jarovském sboru (148), pak následují Uhříněves (68) a kazatelská stanice Říčany (65). V druhém žižkovském sboru jsem sloužil 52krát, ve Škvorci 51krát a v Chotíněvsi 50krát. V první desítce pak ještě jsou první žižkovský sbor (41), kde jsem častým hostem v posledních dvou letech, Litoměřice (38), Libčice n.Vlt.(33) a náš milý baptistický sbor Na Topolce (32).

Listopad 2023